

รายงาน การเฝ้าระวังโรค ประจำสัปดาห์

WEEKLY EPIDEMIOLOGICAL SURVEILLANCE REPORT

การศึกษาโรคตับอักเสบ	497
จังหวัดบุรีรัมย์	
จำนวนผู้ป่วยวัณโรคระบบหายใจ	505
สิงหาคม 2529	
รายงานกามโรค	506
สิงหาคม 2529	
สถานการณ์โรค	507

รายงานเบื้องต้น การศึกษาโรคตับอักเสบ จังหวัดบุรีรัมย์

(Epidemic of Hepatitis in Buriram province - the preliminary report)

ในช่วงเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม 2529 มีรายงานการระบาดของโรคตับอักเสบที่จังหวัดบุรีรัมย์ จากการสอบสวนเมื่อวันที่ 29 - 30 กรกฎาคม 2529 ในโรงเรียนแห่งหนึ่งของอำเภอสตึก พบเด็กที่ป่วยมีประวัติอาการชัดเจน 12 ราย จากนักเรียนที่สำรวจทั้งหมด 109 คน โดยใช้คำจำกัดความผู้ป่วยว่า

(1) มีประวัติ 2 ข้อ จาก 6 ข้อ ตั้งแต่พฤษภาคม 2529

- ตัวเหลืองตาเหลือง
- บัสสาวะสีเข้ม
- อุจจาระสีซีด
- อ่อนเพลีย
- เบื่ออาหาร
- มีไข้

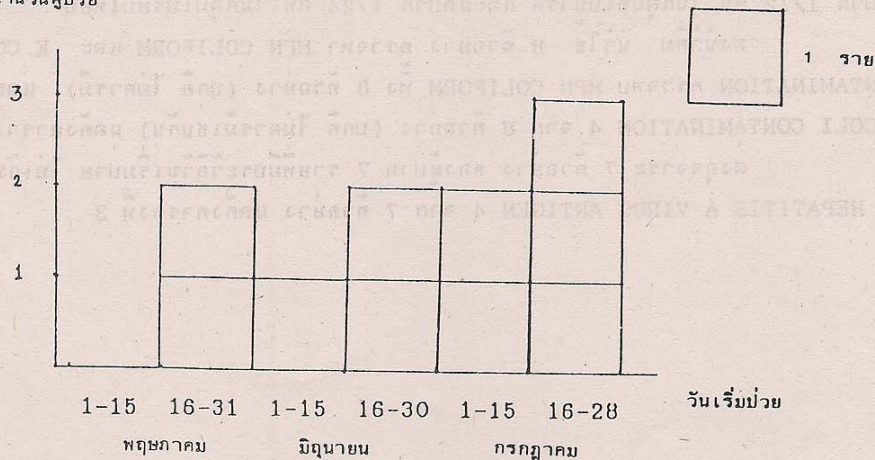
(2) ตรวจร่างกาย ตับโต ตั้งแต่ 2 ซม. และตาเหลือง ตั้งแต่ 1 บวก

ผู้ป่วยรายแรกเริ่มมีอาการเกิดขึ้นในวันที่ 17 พฤษภาคม 2529 และเกิดติดตามกันตาม Epidemic curve รูปที่ 1 (มีผู้ป่วย 2 ราย จำวันเริ่มป่วยไม่ได้)

รูปที่ 1

แสดงจำนวนผู้ป่วยตับอักเสบตามวันเริ่มป่วย
พฤษภาคม - กรกฎาคม 2529 จังหวัดบุรีรัมย์

จำนวนผู้ป่วย

จากการศึกษาเปรียบเทียบนักเรียนปกติในโรงเรียนเดียวกัน ชั้นเดียวกัน 24 คน พบมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 1) ในพฤติกรรมการคั้นน้ำ ระหว่างกลุ่มที่เป็นโรค และกลุ่มเปรียบเทียบ

ตารางที่ 1 จำนวนนักเรียนที่เป็นโรค และไม่เป็นโรค จำแนกตามพฤติกรรม การคั้นน้ำในเดือนพฤษภาคม โรงเรียนแห่งหนึ่งในอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

	เป็นโรค	ไม่เป็นโรค	รวม
คั้นน้ำบอหรือน้ำบอสลบน้ำฝน	10	7	17
คั้นน้ำฝนอย่างเดียว	2	17	19
รวม	12	24	36

CHI SQUARE = 9.41 ($p < 0.005$)

MENTEL HAENTZEL = 9.16 ($p < 0.01$)

ODDS RATIO = 12.14

95 % CONFIDENCE LIMIT (2.47, 59.83)

ได้ เจาะเลือดทั้ง 36 คน ส่งตรวจ IgM Specific antibody to HAV ผลบวก 1/12 คน ในกลุ่มที่เป็นโรค และผลบวก 1/24 คน ในกลุ่มเปรียบเทียบ

ส่งน้ำคั้น น้ำใช้ 8 ตัวอย่าง ตรวจหา MPN COLIFORM และ E. COLI CONTAMINATION ตรวจพบ MPN COLIFORM ทั้ง 8 ตัวอย่าง (ปกติ ไม่ควรมี) และพบ E. COLI CONTAMINATION 4 จาก 8 ตัวอย่าง (ปกติ ไม่ควรมีเช่นกัน) ผลดังตารางที่ 2

ส่งอุจจาระ 7 ตัวอย่าง ของผู้ป่วย 7 รายที่มีประวัติวันเริ่มป่วย ไม่เกิน 28 วัน พบ HEPATITIS A VIRUS ANTIGEN 4 จาก 7 ตัวอย่าง ผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 2 ผลการตรวจน้ำดื่ม น้ำใช้ในโรงเรียน และในหมู่บ้านที่โรงเรียนตั้งอยู่
อำเภอเสก จ.บุรีรัมย์ 29 - 30 กรกฎาคม 2529

ตัวอย่างที่	ประเภทน้ำ	MPN coliform	E.coli	เชื้อระบบทางเดินอาหาร
1	ดื่ม	21	พบ	ไม่พบ
2	ดื่ม	240	ไม่พบ	ไม่พบ
3	ใช้	8.8	ไม่พบ	ไม่พบ
4	ดื่ม	240	ไม่พบ	ไม่พบ
5	ดื่ม	15	พบ	ไม่พบ
6	ดื่ม	28	พบ	ไม่พบ
7	ดื่ม	96	พบ	ไม่พบ
8	ดื่ม	2.2	ไม่พบ	ไม่พบ

ตารางที่ 3 ผลการตรวจอุจจาระผู้ป่วยโรคตับอักเสบ และวันเริ่มป่วย โรงเรียน
แห่งหนึ่งในอำเภอเสก จ.บุรีรัมย์ 29 กรกฎาคม 2529

รายที่	ผลการตรวจอุจจาระ	วันเริ่มป่วย
1	ไม่พบเชื้อ	18 ก.ค. 29
2	พบเชื้อ	13 ก.ค. 29
3	พบเชื้อ	22 ก.ค. 29
4	ไม่พบเชื้อ	4 ก.ค. 29
5	ไม่พบเชื้อ	19 ก.ค. 29
6	พบเชื้อ	20 ก.ค. 29
7	พบเชื้อ	18 ก.ค. 29

ผลการศึกษายังมีสิ่งอื่น ๆ ที่เป็นไปได้ ปัจจัยที่อาจมีผลกระทบ ฯลฯ จะนำเสนอต่อไป

ผู้รายงาน : โครงการฝึกอบรมในสาขาระบาดวิทยา, ฝ่ายสอบสวนโรค กองระบาดวิทยา
สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดบุรีรัมย์, สถาบันวิจัยทางการแพทย์ทหาร (AFRIMS)

บทบรรณาธิการ

เชื้อไวรัสเป็นสาเหตุของตับอักเสบบ่อยในประเทศไทย จากรายงานที่กองระบาดวิทยาได้รับในปี 2528 พบผู้ป่วยตับอักเสบบวมทั้งหมด 17951 ราย (34.99/100,000) โดยเป็น โรคไวรัสตับอักเสบนชนิด A 1942 ราย (3.79/100,000) ชนิด B และ Non A-Non B รวม 369 ราย นอกนั้นยังไม่ทราบสาเหตุ

โรคไวรัสตับอักเสบนชนิด A ติดต่อโดยการกินโดยพบว่ากลุ่มเด็ก คนปัญญาอ่อน และผู้ที่มิ สุขลักษณะไม่ดี มีอัตราการเสี่ยงต่อโรคสูง นอกจากนี้ภาวะที่ประสพภัยพิบัติและสงคราม ก็ทำให้เกิดการระบาดได้ง่าย

ระยะฟักตัวของโรคไวรัสตับอักเสบนชนิด A ประมาณ 15 - 50 วัน โดยทั่วไปมักมีอาการ 1 เดือนหลังจากรับเชื้อ สามารถแยกเชื้อจากอุจจาระได้ตั้งแต่วันที่ 5⁽¹⁾ และจะพบเชื้อได้เป็นพัก ๆ จนถึงวันที่ 30⁽¹⁾ หลังจากรับเชื้อ

เริ่มพบภูมิคุ้มกันชนิด IgM ประมาณวันที่ 20⁽¹⁾ และภูมิคุ้มกันถึงจุดสูงสุดในช่วง 1 - 3 สัปดาห์⁽²⁾ หลังเกิดอาการและคงอยู่นานราวถึง 1 ปี ขึ้นกับความไวของวิธีที่ตรวจ

มีการระบาดของโรคไวรัสตับอักเสบนชนิด A อยู่เสมอ ๆ โดยที่โรคนี้มีระยะฟักตัวนาน และผู้ป่วยแพร่เชื้อไปก่อนจะมีอาการทำให้การสอบสวนโรคเพื่อหาสาเหตุเป็นไปได้ยาก การป้องกันที่ดีคือ การดูแลด้านสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมให้ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะในแหล่งชุมชนที่หนาแน่น ตลาด ร้านอาหาร และระมัดระวังเข็มงวดสุขอนามัยส่วนบุคคลของผู้ปรุงและจับต้องอาหาร ทั้งนี้ก็จะเกิดประโยชน์ในการป้องกันโรคนี้และโรคติดต่อทางอาหารและน้ำอื่น ๆ ได้อีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- (1) Laboratory Management Sep. 1978 Vol. 16 No. 9
- (2) Journal of Infections Disease Vol. 140 No. 2 Aug. 1979
P 169 - 175